

Munkatársak: Bernáth László, Kovács Zoltán, Reszler József Péter, Sike Barnabás technikusok. A geodéziai felmérést a Geoservice Kft. végezte.

BERECZ BARBARA

377. Órtilos, Szentmihály-hegy (KÖH 48028)

(Somogy megye) Kk, Kú

A Szentmihály-hegyen lévő templom vízlevezetésének munkálatainál 2010. március 25-én régészeti megfigyelést végeztünk, amikor a templom falától hat árkot húztak. Az árkokban falat vagy a templom esetleges korábbi építési fázisára utaló jelet nem találtunk. Az árkok egy részében emberi csontok kerültek elő másodlagos helyzetben, ez utalhat előzményre, templom körüli temetőre. Több helyen bolygatott a templom körül a talaj, ez is a templom átépítésére utalhat.

A megfigyeléssel párhuzamosan terepbejárást végeztünk. A templomdombtól K-re, a falu házáitól Ny-ra, a domboldalon egy kisebb rész volt felszántva, itt néhány késő középkori, kora újkori kerámiát találtunk. A lelőhely szélei nem meghatározhatók, csak egy kis terület volt bejárható. A jelenlegi falu késő középkori-kora újkori előzményének nyomait találtuk meg.

Munkatárs: Nyári Zsolt.

MOLNÁR ISTVÁN

378. Órtilos, Zrínyi-Újvár (KÖH 48029)

(Somogy megye) Kk, Kú

A Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága és a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága 2010. július 21. és augusztus 12. között az NKA Műemléki- és Régészeti Szakmai Kollégiumánál elnyert támogatással Zrínyi-Újvár sáncrendszerének, belső szerkezetének kutatási programja keretében feltárást végzett. A területen korábban régészeti feltárást 2006 júliusában a D-i védművek vonalának meghatározása céljából végeztek. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem munkatársai műszeres felméréseket készítettek 2004-, 2006- és 2007-ben.

A 2010-es ásatás célja a központi plató és a K-i védművek közötti terület átvizsgálása és a régészeti objektumok állapotának felmérése, a források alapján a 16. századra keltezhető castellum létezésének igazolása, ill. viszonyulása a 17. századi erődítményhez, valamint a várvédők maradványait rejtő várkút beazonosítása volt.

A 2010/1-2 szelvények munkálatai során 10–20 cmnyi humusz eltávolítása után átégett tapasztásos omladékréteg jelentkezett, amiből arra lehetett következtetni, hogy a vár pusztulása után nem bolygatták annak helyét. Az omladék átlagosan 40 cm vastag volt, laza szerkezetű és nagyon kevés humuszt tartalmazott. A munka folyamán az omladékon belül elkülönülő rétegeket nem lehet

tett megfigyelni. Az omladék egyenletes vastagságából és szétterüléséből arra következtettünk, hogy az építmény pusztulása után a romokat elplanírozták.

Az omladék eltávolítása után a 2010/2 szelvényben sikerült megtalálni a felszíntől 40 cm mélyen a járósíntet, átvágása során kiderült, hogy a padló csak egyrétegű volt. Az épület kutatott területének nagy részén sikerült megfigyelni, hogy elszenesedett gerendák fekszenek egymás mellett párhuzamosan, közel egyenlő távolságban egymástól a földön. Az elszenesedett famaradványok az épület pusztulásakor földre hullott tetőgerendák részei lehettek.

A járósínt mellett megtaláltuk az épület szelvényekbe eső 7 falszakaszát is. A falak talpgerendán nyugodtak, és sárral betapasztott sövényfonatból álltak. Változatos állapotban maradtak fenn, egyes helyeken csak az alapozóárok volt megfigyelhető, de a legszerencsésebb esetben a felmenő fal 50 cm-es magasságig megmaradt. Néhol a vastagabb karók és vesszőfonatok lenyomatait vagy elszenesedett maradványait is sikerült megfigyelni a tapasztásban. A falak átlagos vastagsága 20 cm volt, de 40 és 60 cm-t is megfigyeltünk. A legvastagabb fal főfal lehetett, keskenyebb esetében két szorosan egymás mellé épített különálló falról lehetett szó, amiből a K-i oldalon lévő valószínűleg az épület későbbi bővítéséhez köthető. Az épületben több önálló helyiséget lehetett elkülöníteni, a Ny-i és az É-i zárófalat is sikerült lokalizálni.

Az épület É-i zárófala közelében egy kályhához köthető tapasztott alapozást sikerült megfigyelni, melytől D-re egy gödör helyezkedett el. A gödröt az épületen belül egy becsapódott bomba alakíthatta ki, benne megtaláltuk a cserépkályha tapasztott nagyobb elemeit, téglákat, kályhacsempék és kályhaszemek töredékeit.

A 2010/3 szelvény területén 80 cm mély gödör helyezkedett el. A hagyomány és a történeti források is erre a helyre tették a vár kútját. A kút É-i felét mélyítettük 380 cm mélységig, teljes kibontására idő hiányában nem került sor. A kútból előkerülő leletanyag a 18–19. századra datálható, a kút helyén a föld tömörödése következtében kialakuló gödröt háztartási hulladékkal tölthették fel a későbbi évszázadok során. Arra a kérdésre, hogy ez a kút azonos lenne a várkúttal, a kutatás jelen állapotában nem lehet válaszolni, biztos eldöntéséhez további kutatások, ill. vizsgálatok szükségesek.

A 2010/4 szelvény kialakítására a talajradaros vizsgálat eredménye miatt került sor, eszerint a területen a föld alatt egy 1,5 m átmérőjű objektum helyezkedett el. A szelvény D-i felében 110 cm mélyen elszenesedett deszkaréteg jelentkezett, benne egy kb. 25 cm²-nyi vaslemez feküdt. A szelvény É-i felén elszenesedett fatöredékeket és vörösre átégett réteget figyeltünk meg. A vizsgálat által jelzett objektumnak nyoma sem volt, a talált jelenségek értelmezéséhez a szelvény környezetének feltárására lesz szükség.

A 2010/4 szelvényben megfigyelt felső homogén agyagos réteg 60 cm vastagon megfigyelhető volt az É-i